

Nederlands - vmbo : vakspecifieke informatie centraal examen 2010

Deze informatie maakt deel uit van de Septembermededeling (zie Examenblad.nl).

alle leerwegen: BB, KB en GL/TL

examenstof:	zie syllabus 2010
syllabus voor 2010 gewijzigd ten opzichte van 2009?	nee
bijzonderheden:	<p><i>Spellingregels</i> In 2010 geldt bij het centraal examen de officiële spelling van de Nederlandse taal, te weten de spellingregels zoals vastgelegd in de Leidraad van de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje), herziene editie van oktober 2005.</p> <p>In de correctievoorschriften van de centrale examens Nederlands vervalt met ingang van het centraal examen 2010 de afwijkende aftrekregel voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik voor kandidaten die ten hoogste zes jaar in Nederland onderwijs hebben gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is.</p> <p>In de vakspecifieke voorschriften was in 2009 en voorgaande jaren een voorschrift opgenomen m.b.t. de beoordeling voor kandidaten die vallen onder artikel 55 lid 3. Met ingang van het centraal examen 2010 is er slechts één aftrekregel voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik, in het correctievoorschrift vermeld, die voor alle kandidaten geldt.</p> <p><i>Beoordeling van Taalgebruik bij de schrijfofdracht</i> De schrijfproducten van de kandidaten worden in de examens Nederlands van BB, KB en GL/TL in 2010 beoordeeld aan de hand van aftrekregels die zijn verdeeld over de drie hoofdcategorieën Inhoud, Taalgebruik en Presentatie/Conventies.</p> <p>De categorie Taalgebruik omvat formuleringsfouten, spelfouten en interpunctiefouten. Om meningsverschillen onder docenten over de toedeling van hoofdletters aan ofwel de spelling ofwel de interpunctie weg te nemen, wordt in het examen van 2010 en volgende jaren het gebruik van hoofdletters beoordeeld onder Spelling. Spelfouten worden in het Correctievoorschrift gedefinieerd als fouten in de spelling van werkwoordsvormen, overige spelfouten, inclusief ten onrechte opgenomen of weggelaten hoofdletters.</p> <p><i>Definities van de begrippen citeren, zin en zinsgedeelte.</i> In de tekstbegripvragen van de examens Nederlands vmbo komen de begrippen "citeren", "zin" en "zinsgedeelte" voor die soms aanleiding geven tot verschillende interpretaties, zowel bij de kandidaten als bij de correctoren. Ter voorkoming van misverstanden heeft de Cevo definities voor deze begrippen vastgesteld. Deze definities vindt u in bijlage 2 aan het eind van dit document. De Cevo adviseert de docenten Nederlands deze definities met de eindexamenkandidaten door te nemen.</p>

BB

digitaal c.e. BB

examenvorm:	digitaal c.e.
nadere informatie:	<p>Een voorlichtingsbrochure en activiteitenplanning over het flexibele en digitale examensysteem is gestuurd in september 2009 aan alle scholen met kandidaten in BB (t.a.v. de examensecretaris). U kunt deze brochure inzien via http://compex.cito.nl → Beeldschermexamens</p> <p>Het digitale examen Nederlands BB bevat leesvaardigheid, kijk- en luistervaardigheid en een schrijfopdracht</p>

papieren cse BB

examenvorm:	cse
afnametijdstip:	<p>volgens het rooster voor de centrale examens www.examenblad.nl → jaarring 2010 → vmbo TL → talen → Nederlands → zie onder 'Officiële publicaties' Het papieren examen BB bevat leesvaardigheid en een schrijfopdracht. Zie verder 1.5.1 van de Septembermededeling</p>

KB

examenvorm:	cse
afnametijdstip:	<p>volgens het rooster voor de centrale examens www.examenblad.nl → jaarring 2010 → vmbo KB → talen → Nederlands → zie onder 'Officiële publicaties'</p>
bijzonderheden:	<p><i>Zoekend lezen in het centraal examen KB (herhaling)</i> Het centraal examen KB kent het onderdeel 'zoekend lezen'. Over dit onderdeel is in december 2006 een extra toelichting naar de scholen gestuurd. Ook in het centraal examen Nederlands KB 2010 komt zoekend lezen voor. Deze toelichting is opgenomen als bijlage 1 aan het eind van dit document.</p>

GL/TL

examenvorm:	cse
afnametijdstip:	<p>volgens het rooster voor de centrale examens www.examenblad.nl → jaarring 2010 → vmbo TL → talen → Nederlands → zie onder 'Officiële publicaties'</p>

Bijlage 1

uit: CEVO-brief van 23 september 2009 met kenmerk: 06.01898

Zoekend lezen in het centraal examen KB

Zoekend lezen is één van de leesstrategieën die in het centraal examen Nederlands vmbo kunnen worden gevraagd. In de afgelopen jaren is in het KB-examen zoekend lezen in een aparte examenopgave expliciet aan de orde gekomen. (In de centrale examens BB en GL/TL is tot nu toe en wordt ook in 2007 deze vaardigheid anders bevraagd en/of meer accent op andere strategieën gelegd). In het KB-examen 2006 ging het in eerste en tweede tijdvak om de opgaven bij tekst 1. Ook in 2007 gaat het om tekst 1. In de volgende jaren zal niet steeds worden vermeld om welke tekst het gaat; de kandidaat moet aan de hand van tekst en opgaven zelf kunnen vaststellen wat de adequate strategie is.

Uit vragen van scholen blijkt de CEVO dat door KB-kandidaten soms onvoldoende wordt onderkend, dat de opgave "zoekend lezen" vraagt om een andere leesstrategie dan andere opgaven. Wordt de desbetreffende tekst nauwgezet van begin tot einde gelezen, dan komt de kandidaat in tijdnood. Ook komt het voor dat de kandidaat al bij het zien van de lengte van de tekst onzeker wordt. Vanwege de ons gemelde problemen voor kandidaten vestigen wij wellicht ten overvloede extra de aandacht op de bedoeling van de "zoekend-lezen"-opgaven.

De kandidaat moet exact omschreven informatie kunnen opzoeken in gedrukte tekst. Voorbeelden van zoekend lezen zijn:

- het opzoeken van een telefoonnummer in een telefoongids;
- het opzoeken van productinformatie in artikelen of tabellen in de Consumentengids;
- nagaan of een bewering klopt met de informatie in een tekst.

Bij opgaven voor zoekend lezen is het beslist niet de bedoeling dat de kandidaat de gegeven tekst van a tot z gaat lezen. Globaal doornemen van de tekst kan soms verhelderend werken, maar is ook niet echt nodig. Integendeel, van de kandidaat wordt verwacht dat hij of zij:

A eerst de opgaven (vragen) leest,

B vervolgens gericht de antwoorden op de gestelde vragen gaat opzoeken in de tekst.

Bij het opzoeken van een telefoonnummer gaat een lezer niet het telefoonboek lezen vanaf bladzijde 1. Nee, hij of zij past een zoekstrategie toe, namelijk alfabetisering. Daardoor kan de lezer het nummer binnen bijvoorbeeld één minuut vinden, ook al is het telefoonboek 1000 bladzijden dik.

Het zou fraai zijn als bij de opgaven voor zoekend lezen een afzonderlijke klok zou lopen, zodat de kandidaat deze vraag binnen bijvoorbeeld vijf of tien minuten moet beantwoorden. Misschien is zoiets in toekomstige digitale examens mogelijk, maar met de huidige papieren examens is het niet haalbaar. Daardoor ontstaat het risico dat de kandidaat de opgave bijvoorbeeld intensief lezend te lijf gaat, en in het vervolg van het examen in tijdnood komt. Omdat de afnamevorm een beperkte tijd niet afdwingt, is het des te belangrijker dat kandidaten beseffen dat zij maar een korte periode, zeg een minuut of tien, aan de opgaven bij tekst 1 moeten besteden. Extra tijd is hier verloren tijd die elders hard nodig kan zijn. Het is dan ook van belang dat kandidaten erop worden gewezen en met examens van vorige jaren ervaren dat zij zich echt tot 10 minuten moeten beperken, wat het lezen van de hele tekst onmiddellijk uitsluit.

Zoekstrategieën die bij dit onderdeel van het examen kunnen worden toegepast zijn:

- toepassen van alfabetisering
- zoeken van vetgedrukte woorden
- gebruik van margewoorden of tussenkopjes
- raadplegen van een inhoudsopgave
- raadplegen van een register
- interpreteren van lettertypes, kaders en plaatjes
- raadplegen van tabellen of grafieken.

De opgaven kunnen o.a. zijn:

- stellingen die als juist of onjuist moeten worden aangemerkt
- beantwoorden van open zoekvragen
- beantwoorden van gesloten zoekvragen (meerkeuzevragen, ja/nee vragen)

Bij de andere lange teksten met tekstbegripvragen is sprake van intensief lezen. Daarbij wordt wel van de kandidaten verwacht dat zij eerst de hele tekst grondig doorlezen en pas daarna beginnen aan de beantwoording van de vragen. Bij het maken van de samenvattingsopdracht is sprake van zowel globaal als intensief lezen.

Bijlage 2

Toelichting bij definities van de begrippen citeren, zin en zinsgedeelte

In de tekstbegripvragen van de examens Nederlands vmbo komen de begrippen "citeren", "zin" en "zinsgedeelte" voor, die soms aanleiding geven tot verschillende interpretaties, zowel bij de kandidaten als bij de correctoren. Ter voorkoming van misverstanden stelt de Cevo de volgende definities vast. De Cevo adviseert de docenten Nederlands deze definities met de eindexamenkandidaten door te nemen. Overigens zal in de formulering van de vragen altijd worden getracht misverstanden bij de kandidaten te voorkomen. Kandidaten hoeven uiteraard geen finesses van deze definities te kennen, zoals het verschil tussen volledige en onvolledige of elliptische zinnen.

Citeren is:

het overnemen van een tekstgedeelte (een woord, enkele woorden, een zinsgedeelte, een zin of een aantal zinnen uit een tekst) in het antwoord van de kandidaat. Het overgenomen tekstgedeelte heet: het citaat.

Het citeren mag worden uitgevoerd door het hele tekstgedeelte over te nemen in het antwoord of door het eerste en het laatste woord van het tekstgedeelte in het antwoord over te nemen, gescheiden door drie puntjes tussen haakjes. Een regelverwijzing is niet verplicht.

Een zin is :

een reeks van woorden uit een tekst die volgt op een punt (of een soortgelijk teken, zoals een vraagteken, een uitroepteken), begint met een hoofdletter en eindigt met een punt.

Toelichting:

- Een zin kan ook uit één woord bestaan.
- Een onvolledige (of elliptische) zin, waarin bepaalde woorden zijn weggelaten die er vanuit de context bij gedacht kunnen worden, is ook een zin. Een zin bevat dus niet altijd een verbogen werkwoordsvorm .
- De eerste zin van een tekst volgt uiteraard niet op een voorafgaande punt.

Een zinsgedeelte is:

een woord dat deel uitmaakt van een zin of een reeks van woorden die deel uitmaken van een zin.

Een voorbeeld ter toelichting.

De volgende tekst bestaat uit vijf verschillende soorten zinnen.

Voorbeeldtekst

(1) De ruim 1000 bibliotheken beraden zich op hun toekomst. (2) Waarom? (3) "De uitleen heeft een harde tik gekregen", zegt mevrouw Stalpers van de Vereniging van Openbare bibliotheken. (4) Een harde uitspraak. (5) Maar het is wel een uitspraak met een kern van waarheid.

NB

- In zin (3) is de woordenreeks "De uitleen heeft een harde tik gekregen" geen zin, maar een zinsgedeelte.
- De zinnen (2) en (4) zijn voorbeelden van onvolledige zinnen. Maar zij gelden hier wel als zinnen.
- De eerste zin kan op de volgende manieren geciteerd worden.

Manier 1: "De ruim 1000 bibliotheken beraden zich op hun toekomst." (zin 1)

Manier 2: "De (...) toekomst." (zin 1)